

**Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет
Кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту**

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ВЕРБИЧ ВАДИМ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 657.1:339.1

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА
ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ**

Спеціальність 071 – облік і оподаткування

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____Вадим ВЕРБИЧ

Науковий керівник
Мороз Юлія Юзефівна
доктор економічних наук, професор

Житомир – 2021

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент: _____
(місце роботи, посада, підпис і прізвище та ініціали)

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Голова комісії _____ Тетяна ГАЙДУЧОК _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та
аудиту № ____ від 05 грудня 2021 року

Завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Юлія МОРОЗ _____
(підпис)

«__» грудня 2021 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент(ка) ВЕРБИЧ Вадим Володимирович захистив(ла) кваліфікаційну
роботу з оцінкою за шкалою _____ ECTS, сума балів _____ за
національною шкалою з оцінкою _____

Секретар ЕК _____
(підпис)

Ганна МАЙДУДА
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Вербич В. В. Організація обліку та контролю витрат на виробництво продукції. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 071 – облік і оподаткування. – Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2021.

У кваліфікаційній роботі обґрунтовано теоретико-методичні і практичні рекомендації щодо розробки шляхів вдосконалення формування інформаційних ресурсів для системи обліку й потреб управління витратами на виробництво продукції молокопереробних підприємств.

З'ясовано сутність витрат на виробництво продукції з погляду наукової літератури і нормативно-законодавчих актів. Виявлено, що єдиного визначення поняття «витрати» сьогодні не існує. Розкрито порядок та критерії визнання виробничих витрат та досліджено підходи до класифікації витрат.

Розглянуто особливості організації обліку, аналізу та контролю витрат на виробництво продукції молокопереробних підприємств.

Доведено, що витрати виробництва є важливою обліково-аналітичною категорією, що впливає на величину отриманого прибутку. Здійснення суттєвого контролю витрат на виробництво продукції з метою зниження їх величини є важливим завданням системи управління ними.

Ключові слова: витрати, облік, контроль, управління, виробництво продукції

ABSTRACT

Verbych V. V. Organization of accounting and control of production costs. – Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 071 – accounting and taxation. – Polissya National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2021.

The qualification work substantiates theoretical, methodological and practical recommendations for developing ways to improve the formation of information resources for the accounting system and the needs of managing the cost of production of dairy enterprises.

The essence of the costs of production in terms of scientific literature and regulations is clarified. It was found that there is no single definition of "cost" today. The procedure and criteria for recognizing production costs are disclosed and approaches to cost classification are investigated.

The peculiarities of the organization of accounting, analysis and control of costs for the production of dairy enterprises are considered.

It is proved that production costs are an important accounting and analytical category that affects the amount of profit. Carrying out significant control of production costs in order to reduce their size is an important task of the management system.

Keywords: costs, accounting, control, management, production

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ	8
1.1. Економічний зміст витрат виробництва	8
1.2. Організація обліку та контролю витрат виробництва	13
1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності підприємства	15
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ	23
2.1. Завдання і роль системи обліку і контролю витрат на виробництво продукції	23
2.2. Облік витрат на виробництво продукції	26
2.3. Система та інструменти контролю витрат процесу виробництва	33
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38
ДОДАТКИ	42
Інноваційний проект з організації обліку та контролю витрат на виробництво продукції	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток аграрного сектору та вирішення проблеми забезпечення продовольчої безпеки значною мірою визначаються взаємодією переробних і аграрних підприємств. Від стабільного функціонування і розвитку інтеграційних зв'язків залежить, в цілому, стан економіки, розвиток ринку, забезпечення добробуту населення.

Найбільш розвиненою галуззю національної економіки залишається молокопереробна галузь, яка забезпечує значний відсоток виручки від реалізації продукції.

Одним з чинників, який забезпечує функціонування підприємств в умовах сучасного середовища, є створення удосконаленої системи одержання інформації про процес виробництва продукції, застосування інноваційних для практики бухгалтерського обліку підходів до обліку, аналізу і контролю витрат на виробництво продукції.

Аналіз досліджень. Проблеми обліку витрат на виробництво продукції знаходяться в постійному центрі уваги вчених-науковців. Значний внесок у їх дослідження зробили такі вчені як: Бутинець Т. А., Кравченко О. В., Цаль-Цалко Ю. С., Панадій О. П., Пилипенко А. А., Мороз Ю. Ю., Сопко В. В., Сук Л.К. тощо.

Не зменшуючи значення наукових напрацювань вчених слід відмітити, що невирішеними залишаються питання загальнотеоретичного обґрунтування доцільності організації бухгалтерського обліку на підприємствах молокопереробної промисловості за центрами відповідальності; вплив технологічних особливостей підприємств на організацію та методику бухгалтерського обліку і контролю процесу виробництва.

Мета і задачі дослідження. *Основною метою кваліфікаційної роботи є розробка і обґрунтування теоретично-методичних і практичних рекомендацій та пропозицій з покращення обліку витрат на молокопереробних підприємствах,*

використання яких сприятиме підвищенню ефективності розвитку молокопереробного виробництва.

У роботі вирішувались наступні *завдання*, щоб досягти поставленої мети:

- обґрунтування економічної суті і значення витрат на виробництво продукції у системі бухгалтерського обліку;
- з'ясування критеріїв науково-обґрунтованої системи класифікації виробничих витрат на виробництво продукції;
- розкриття механізму управління витратами в процесі господарської діяльності;
- здійснення аналізу фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства;
- розкриття методики та організації обліку виробництва продукції на підприємстві;
- узагальнення інформації про витрати виробництва у регістрах бухгалтерського обліку і звітності;
- дослідження організації та методики аналізу і внутрішнього контролю процесу виробництва продукції на підприємстві;
- розробка інноваційного проекту з організації обліку та контролю витрат на виробництво продукції.

Об'єкт дослідження – сукупність господарських операцій, що складають процес виробництва продукції молокопереробної промисловості (наприкладі ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» Житомирської області).

Предмет дослідження – сукупність теоретичних і практичних аспектів бухгалтерського обліку і контролю витрат на виробництво продукції.

Методи дослідження. При підготовці кваліфікаційної роботи використано наукові методи: монографічний; порівняння; аналізу та синтезу; групування; узагальнення; моделювання і т.д.

Практичне значення одержаних результатів. Впровадження запропонованих рекомендацій на практиці надасть можливість удосконалити

організацію та методику бухгалтерського обліку та внутрішньогосподарського контролю процесу виробництва, створити ефективну систему управління та контролю в структурних підрозділах підприємств молокопереробної промисловості.

РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ

1.1. Економічний зміст витрат виробництва

Зміцнення конкурентних позицій сучасних вітчизняних підприємств є досить складним завданням, оскільки діяльність суб'єктів бізнесу перебуває у сфері впливу достатньої кількості чинників. І тому, досягнення відповідних конкурентних позицій товаровиробниками молочної продукції має ключове значення.

Об'єктом, на який спрямовуються дослідження у галузі управлінського обліку, є витрати підприємств, у них конвертуються всі ресурси та зобов'язання підприємства, а собівартість продукції – головний параметр, контроль за яким через застосування відповідних управлінських заходів підприємець здатний забезпечити самостійно [20, с. 48].

Облік витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції є активною ланкою системи управління підприємства, що забезпечує необхідною інформацією управлінський персонал для прийняття рішень. Від достовірності, оперативності та доцільності інформації про витрати залежить ефективність виробничої діяльності підприємства, його спроможність вистояти у сучасному конкурентному середовищі та досягти бажаних результатів.

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [17] та НП(С)БО 16 «Витрати» [18] визначають витрати, «як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу».

У наведеному визначенні економічний зміст витрат проявляється не через економічну суть їх, а через наслідки здійснених операцій для підприємства [32].

Податковий Кодекс України визначає, що «витрати – це сума будь-яких витрат у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для

провадження господарської діяльності, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов'язань» [24].

В економічному науковому просторі розглядаються різні тлумачення терміну «витрати». На думку, В. В. Сопко [30], «витрати – процес використання речовин і сил природи у процесі конкретного виду операційної (або неопераційної діяльності)». За переконанням Голова С. Ф. [7], «витрати – це прямі й непрямі можливі виплати або упущена вигода, необхідні для того, щоб залучати й утримувати ресурси в межах даного напрямку діяльності».

За словами Козака В. Г. [10], «...витрати підприємства – одна з важливих категорій управлінського обліку та якісної оцінки діяльності підприємства. Для управління необхідно знати не просто витрати, а інформацію про витрати на будь-що (продукт, або його партію, послуги)».

Отже, огляд нормативного законодавства та спеціальної літератури, свідчить, що існують різні підходи до тлумачення «витрати». Встановлено, що витрати потрібно розглядати як сукупність понесених витрат для виготовлення продукції [13].

Витрати підприємства мають неоднорідний характер, що потребує їх класифікації. Класифікація витрат допомагає оцінити здійсненні витрати, знайти можливі шляхи підвищення ефективності витрат та прийняти рішення щодо управління ними.

Для побудови класифікації витрат виробництва необхідно враховувати організаційно-технологічні особливості галузі та її управління, розмір окремих видів витрат та вартісний обсяг виробництва. Класифікація витрат за видами діяльності дозволяє організувати систему внутрішнього контролю і управління витратами.

Виходячи із зазначеного, в роботі запропонована наступна класифікація виробничих витрат (рис. 1.1).

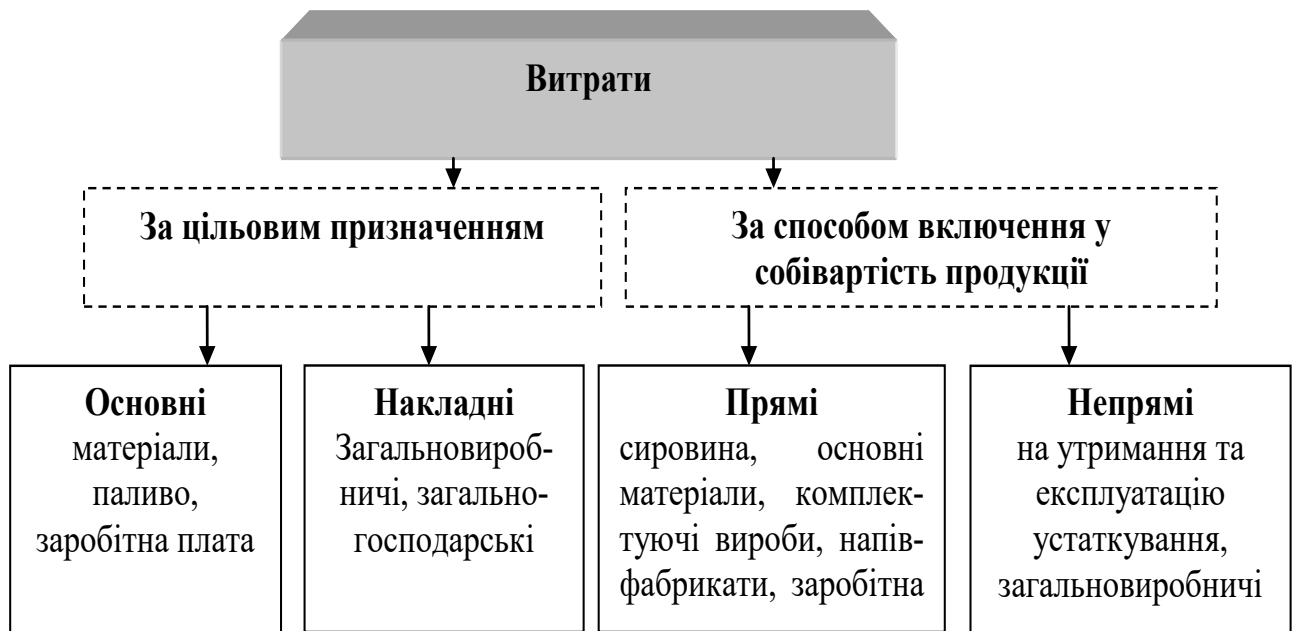


Рис. 1.1. Класифікація витрат для визначення собівартості продукції

Джерело: узагальнено автором

Витрати виробництва є основним складником ціни на продукцію підприємства, вони визначають її собівартість. Для правильного визначення собівартості продукції в обліку витрати на виробництво можна згрупувати за певними ознаками (рис. 1.2).

Обґрунтована класифікація витрат має важливе значення для проведення аналізу собівартості та оцінювання чинників, що на неї впливають. Тому на підприємствах молокопереробної промисловості доцільно наближувати витрати до технологічних процесів виробництва.

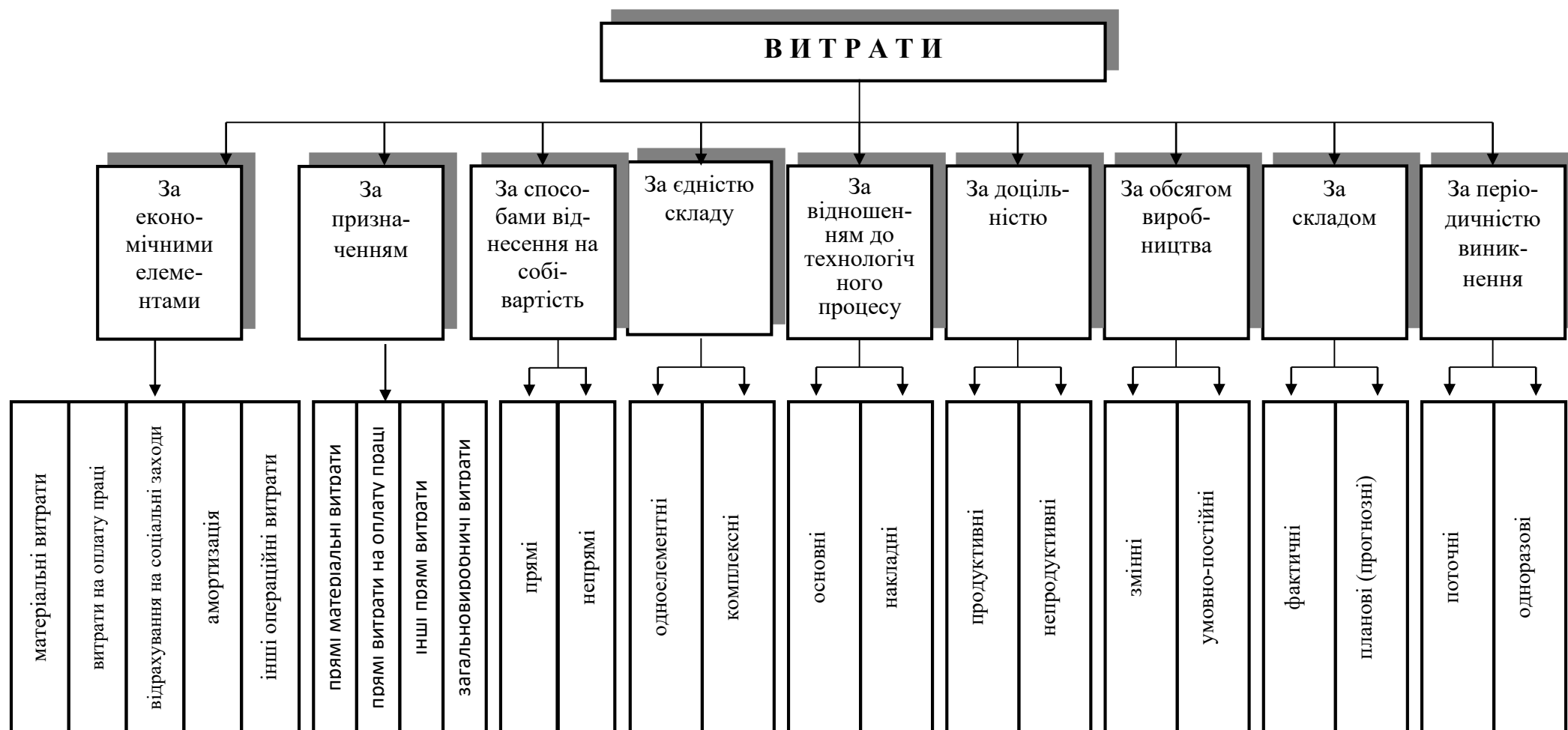


Рис. 1.2. Класифікація виробничих витрат

З цією метою науковцями, зокрема Колібаба О. А. [11] запропонував класифікувати витрати на виробництво для молокопереробних підприємств таким чином (рис. 1.3).

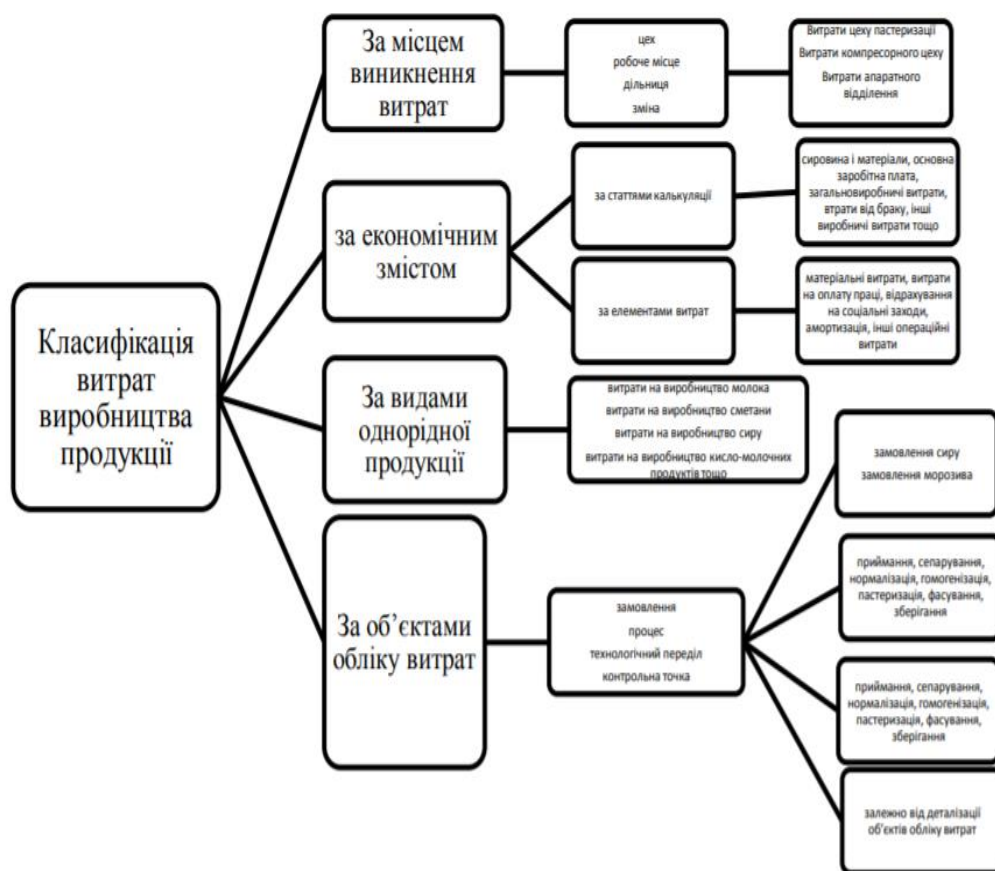


Рис. 1.3. Класифікація витрат на виробництво продукції
молокопереробних підприємств [11]

Важливим напрямком управлінської діяльності є управління витратами. Управління витратами, як зауважує Пилипенко А. А., «система принципів і методів розроблення й реалізації управлінських рішень, забезпечення ефективного використання ресурсів підприємства відповідно до цілей розвитку [21].

На наше переконання, витрати не можна розглядатися окремо від прибутку і доходу, оскільки ефективне управління витратами забезпечує досягнення позитивних результатів діяльності суб'єктів бізнесу.

Отже, управління витратами (рис. 1.4) можна представити як систему взаємопов'язаних елементів, якій притаманні відповідні функціональні аспекти [25].

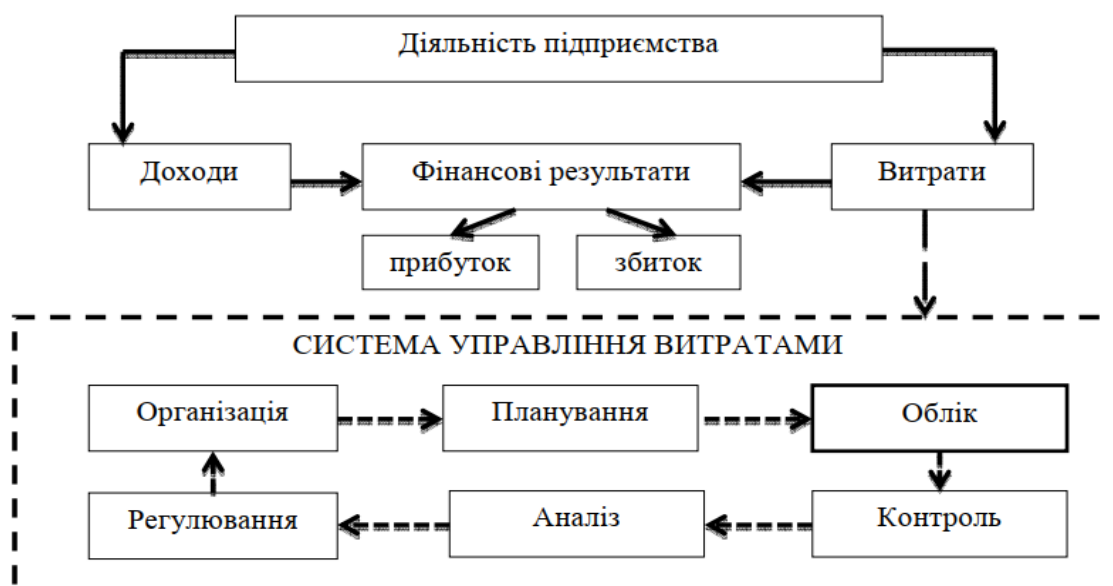


Рис. 1.4. Модель управління витратами [25]

В підсумку, варто відмітити, що позитивна господарська діяльність підприємства визначається ефективною системою управління, яка ґрунтується на суттєвому інформаційному забезпеченні. При цьому, облік витрат, як елемент управління, дає можливість контролю, оцінювання та моделювання витрат та забезпечує ефективність управлінських рішень та попередження ризиків у діяльності [25].

1.2. Організація обліку та контролю витрат виробництва

Молокопереробна галузь – одна з перспективних галузей національної економіки, яка забезпечує населення молочними продуктами харчування. Чільне місце в ефективному функціонуванні таких підприємств належить бухгалтерському обліку [5].

Рациональна організація обліку на підприємстві передбачає враховувати вплив тих складових, які відносяться до системи бухгалтерського обліку витрат [11].

Пріоритетними завданнями обліку витрат на виробництво є:

- 1) забезпечення менеджменту підприємства інформацією для прийняття управлінських рішень;
- 2) контроль фактичного рівня витрат та порівняння з нормативами і планованими розмірами;
- 3) визначення фактичної собівартості продукції, з метою оцінки готову продукції підприємства і визначення фінансових результатів;
- 4) отримання економічної вигоди від виробничої діяльності центрів відповідальності та їх оцінка [31].

На рис. 1.5 наведемо умови, в яких здатна нормально функціонувати система обліку витрат на підприємстві; завдання; принципи організації обліку витрат [11].

Чинники, що впливають на організацію бухгалтерського обліку виробничих витрат		
Вимоги до організації обліку витрат		
Завдання обліку витрат <u>Контрольне</u> – забезпечує збереження майна, попередження виникнення недостачі цінностей. <u>Оптимізаційне</u> – виявляє приховані резерви зниження собівартості продукції, підвищує рентабельність. <u>Оціночне</u> – достовірно та своєчасно обчислювати собівартість продукції та визначати фінансові результати. <u>Інформаційно-аналітичне</u> – забезпечує адміністрацію достовірною інформацією для ухвалення управлінських рішень.		<i>Розробка облікової політики підприємства.</i> <i>Відповідність вимогам чинного законодавства.</i> <i>Документування витрат у момент їх виникнення.</i> <i>Групування витрат за статтями, підрозділами.</i> <i>Узгодження об'єктів обліку з об'єктами калькулювання.</i> <i>Зв'язок обліку витрат з номенклатурою рахунків бухгалтерського обліку.</i>
Основи обліку витрат		<i>Географічні особливості діяльності підприємства.</i> <i>Зміни у нормативно-правовому забезпеченні бухгалтерського обліку.</i> <i>Розвиток сучасних методів обліку.</i> <i>Розвиток інформаційних технологій.</i> <i>Галузеві особливості.</i>
Принципи бухг. обліку (щодо витрат): - нарахування і відповідності доходів і витрат; - історичної (фактичної) собівартості; - обачності.	Нормативна база: - ПКУ, Закони України - Постанови КМУ - П(С)БО, План рахунків - Методичні рекомендації (інструкції, вказівки) - Організаційні та розпорядчі документи підприємства	<i>Визначення складу витрат, відносяться на собівартість продукції за прямою ознакою.</i>

Рис. 1.5. Система організації обліку витрат [11]

Процес виробництва продукції молокопереробної галузі є складним, в результаті чого підприємства отримують різні за своїми властивостями продукти. І це потребує сітку налагодженої системи обліку і контролю, зокрема в частині формування витрат.

1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності підприємства

ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» – об’єкт написання кваліфікаційної роботи, предметом діяльності якого є виробництво молокопродукції, зокрема твердих сирів.

Відомості про підприємство наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Основні відомості про підприємство

Повна назва□	Товариство з обмеженою відповідальністю «Андрушівський маслосирзавод»□
Скорочена назва□	ТОВ «Андрушівський маслосирзавод»□
Керівник підприємства□	Матвієнко Оксана Юріївна□
Місцезнаходження підприємства□	Україна, 13400, м. Андрушівка, вул. Лисенка, буд. 10 Житомирська область□
Юридична адреса та місцезнаходження за КОАТУУ□	1820310100: Житомирська область, м. Андрушівка, вул. Лисенка, буд. 10□
Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ□	30873067□
Організаційно - правова форма за КОПФГ□	Товариство з обмеженою відповідальністю (240)□

Джерело: узагальнено автором

Основними видами діяльності підприємства за КВЕД - 10 є:

10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру;

10.42 Виробництво маргарину і подібних харчових жирів;

46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту;

46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами;

46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;

47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами.

Проведемо комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства. Розпочнемо з аналізу динаміки активів ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» за 2018-2020 роки (табл. 1.2).

Таблиця 1.2.

Динаміка активів ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» за 2018-2020 роки

Показники	Роки			Відхилення 2020 р. від			
	2018	2018 р.	2018 р.	2018 р.		2018 р.	
				(+,-) тис. грн.	(+,-) тис. грн.	абс., тис.грн.	відн., %
Нематеріальні активи	140	87	34	-106	-75,7	-53	-60,9
Незавершені капітальні інвестиції	7825	16553	14757	6932	88,6	-1796	-10,8
Основні засоби	99368	100345	112831	13463	13,5	12486	12,4
Необоротні активи	107333	116985	127622	20289	18,9	10637	9,1
Запаси	100501	89253	53996	-46505	-46,3	-35257	-39,5
Дебіторська заборгованість за товари і послуги	52685	51877	54416	1731	3,3	2539	4,9
Дебіторська заборгованість з бюджетом	153	2037	985	832	543,8	-1052	-51,6
Інша поточна дебіторська заборгованість	112826	98820	130563	17737	15,7	31743	32,1
Гроші та їх еквіваленти	187	53	1549	1362	728,3	1496	2822,6
Інші оборотні активи	2354	3102	11948	9594	407,6	8846	285,2
Оборотні активи	268706	245142	253457	-15249	-5,7	8315	3,4
Активи	376039	362127	381079	5040	1,3	18952	5,2

Джерело: узагальнено автором

Аналіз основних показників економічного потенціалу ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» дав наступні результати. Загальна сума активів в 2020 році збільшилась порівняно з 2018 роком на 5040 тис. грн. (1,3 %), а в порівнянні з 2019 роком збільшення склало 18952 тис. грн. (5,2 %) та дорівнювала 381079 тис. грн.

Це відбулось внаслідок збільшення необоротних активів за останні три роки на 20289 тис. грн. (18,9 %), а порівняно з 2019 роком необоротні активи збільшились на 10637 тис. грн. (9,1 %). У складі необоротних активів найбільшого збільшення зазнала сума основних засобів. Вона зросла протягом досліджуваних

років на 13463 тис. грн. (13,5 %), а протягом останніх двох років, що аналізуються, ріст склав 12486 тис. грн. (12,4 %). Також за період, що аналізується, збільшилась сума незавершених капітальних інвестицій на 6932 тис. грн. (88,6 %). В той же час в складі необоротних активів протягом 2018-2020 років скоротилась вартість нематеріальних активів на 106 тис. грн. (75,7 %).

Аналіз стану оборотних активів показав, що їх сума скоротилась на 15249 тис. грн. (5,7 %), а протягом 2019-2020 років збільшення склало 8315 тис. грн. (3,4 %). Ці зміни в оборотних активах сталися завдяки скороченню вартості запасів. Вона скоротилась на 46505 тис. грн. (46,3%), а протягом останніх двох років, що аналізуються, падіння склало 35257 тис. грн. (39,5%). В той же час в складі оборотних активів протягом 2018-2020 років зросла вартість дебіторської заборгованості за товари і послуги на 1731 тис. грн. (3,3%), дебіторської заборгованості з бюджетом на 832 тис. грн. (543,8 %), іншої поточної дебіторської заборгованості на 17737 тис. грн. (15,7%), грошей та їх еквівалентів на 1362 тис. грн. (728,3 %), інших оборотних активів на 9594 тис. грн. (407,6 %).

Динаміка активів ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» за 2018-2020 роки наведена на рис. 1.6.

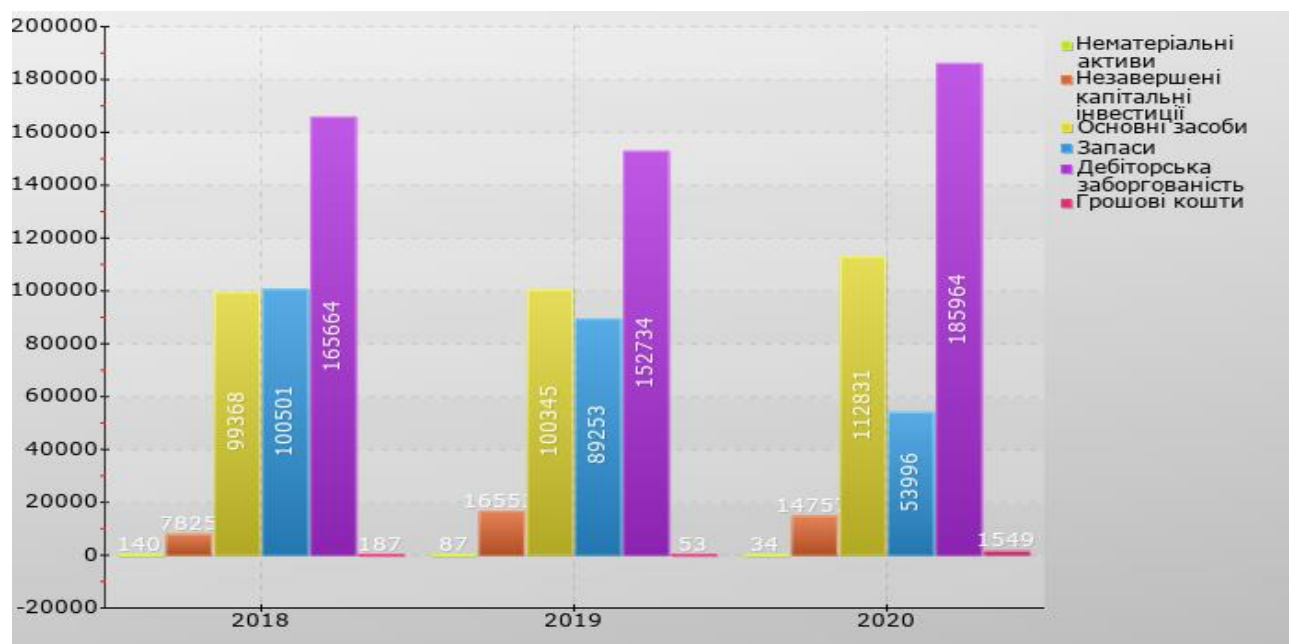


Рис. 1.6. Динаміка активів ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» за 2018-2020 рр.

Джерело: узагальнено автором

На наступному етапі аналізу балансу ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» здійснимо оцінку показників пасиву за 2018-2020 роки за допомогою табл. 1.3.

Таблиця 1.3.

Динаміка пасивів ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» за 2018-2020 роки

Показники	Роки			Відхилення 2020 р. від			
	2018	2018 р.	2018 р.	2018 р.		2018 р.	
				(+,-) тис. грн.	(+,-) тис. грн.	абс., тис.грн.	відн., %
1	2	3	4	5	6	7	8
Зареєстрований капітал	24392	24489	24489	97	0,4	0	0,0
Нерозподілений прибуток	28316	31268	40925	12609	44,5	9657	30,9
Власний капітал	52708	55757	65414	12706	24,1	9657	17,3
Довгострокові кредити банків	135749	128999	139524	3775	2,8	10525	8,2
Інші довгострокові зобов'язання	3644	1190	374	-3270	89,7	-816	68,6
Довгострокові зобов'язання	139393	130189	139898	505	0,4	9709	7,5
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	88345	108272	67324	-21021	-23,8	-40948	-37,8
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	822	1566	1811	989	-120,3	245	-15,6
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	764	782	891	127	16,6	109	13,9
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	2860	2867	3203	343	12,0	336	11,7
Поточні забезпечення	724	3255	2981	2257	311,7	-274	8,4
Інші поточні зобов'язання	90423	59439	56997	-33426	-37,0	-2442	-4,1
Поточні зобов'язання	183938	176181	175767	-8171	-4,4	-414	-0,2
Пасив	376039	362127	381079	5040	1,3	18952	5,2

Джерело: узагальнено автором

За результатами аналізу показників джерел фінансування ресурсів ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» можна зробити наступні висновки. Вся сума пасивів в 2020 році дорівнювала 381079 тис. грн. Вона збільшилась при порівнянні з 2018 роком на 5040 тис. грн. (1,3 %), а якщо порівнювати з 2019 роком збільшення склало 18952 тис. грн. (5,2%).

Така динаміка відбулась завдяки збільшенню власного капіталу за останні три роки на 12706 тис. грн. (24,1 %), а порівняно з 2019 роком власний капітал збільшився на 9657 тис. грн. (17,3 %). Серед власного капіталу найбільше збільшення мала вартість нерозподіленого прибутку. Цей показник зріс за 2018-2020 роки на 12609 тис. грн. (44,5 %), а за останні два роки, які оцінюються,

зростання склало 9657 тис. грн. (30,9 %). Так само за роки, які аналізуються, зазнала збільшення сума зареєстрованого капіталу на 97 тис. грн. (0,40 %).

На зміну загальної суми пасивів також вплинуло скорочення об'єму поточних зобов'язань та забезпечень. Їх вартість дорівнювала в 2020 році – 175767 тис. грн. і протягом аналізованого періоду впала на 8171 тис. грн., що склало 4,4 % та на 414 тис. грн. (0,2 %) за два останні роки. На зміні цього показника максимально позначився убуток короткострокових кредитів банків. Такого ж підвищення зазнав показник поточної кредиторської заборгованості перед бюджетом – на 989 тис. грн. (120,3 %), поточних зобов'язань за розрахунками зі страхування – на 127 тис. грн. (16,6 %), поточної кредиторської заборгованості з оплати праці – на 343 тис. грн. (11,2 %), поточних забезпечень – на 2257 тис. грн. (311,7 %). При цьому протилежної тенденції до пониження мали показники: поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – на 21021 тис. грн. (23,8 %), інші поточні зобов'язання – на 3426 тис. грн. (37,0 %).

Наочно динаміка пасивів ТОВ «Андріївський маслосирзавод» за 2018-2020 роки представлена на рис. 1.7.

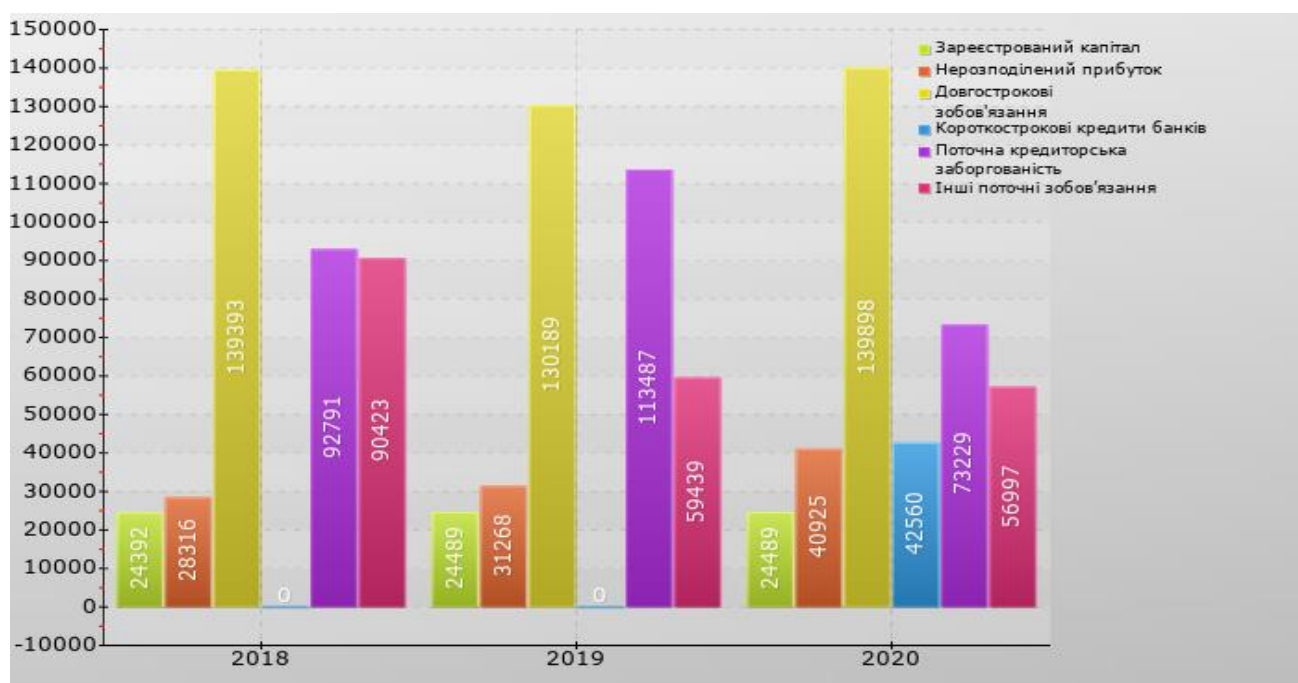


Рис. 1.7. Динаміка пасивів ТОВ «Андріївський маслосирзавод» за 2018-2020 роки

Джерело: узагальнено автором

Динаміка фінансових результатів ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» за 2018-2020 роки наведена в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Динаміка фінансових результатів ТОВ «Андрушівський маслосирзавод»
за 2018-2020 роки

Показники	Роки			Відхилення 2020 р. від			
	2018	2018 р.	2018 р.	2018 р.		2019 р.	
				(+,-) тис. грн.	(+,-) тис. грн.	абс., тис.грн.	відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1017416	1008543	1016219	-1197	-0,1	7676	0,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	948556	930416	927714	-20842	-2,2	-2702	-0,3
Валовий прибуток (збиток)	68860	78127	88505	19645	28,5	10378	13,3
Інші операційні доходи	55143	49477	30003	-25140	-45,6	-19474	-39,4
Адміністративні витрати	19282	22271	24972	5690	29,5	2701	12,1
Витрати на збут	20488	30672	27856	7368	36,0	-2816	-9,2
Інші операційні витрати	52330	45104	31025	-21305	-40,7	-14079	-31,2
Фінансовий результат від операційної діяльності	31903	29557	34655	2752	8,6	5098	17,2
Фінансові витрати	27601	25193	22627	-4974	-18,8	-2566	-10,2
Фінансовий результат до оподаткування	4302	4364	12028	7726	179,6	7664	175,6
Витрати з податку на прибуток	790	798	2371	1581	200,13	1573	197,1
Чистий прибуток (збиток)	3512	3566	9657	6145	175,0	6091	170,8

Джерело: узагальнено автором

За результатами аналізу фінансових результатів діяльності ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» за 2018-2020 роки можна відмітити, що чистий дохід від реалізації продукції в 2020 році складав 1016219 тис. грн., що на 1197 тис. грн. менше порівняно з 2018 роком і на 7676 тис. грн. більше ніж в 2019 році. В той же час собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) скоротилась за останні три роки на 20842 тис. грн. і дорівнювала 927714 тис. грн. Впродовж 2019-2020 років падіння цього показника склало 2702 тис. грн. Це призвело до отримання в 2020 році валового прибутку в сумі 88505 тис. грн., що на 19645 тис. грн. (28,5 %) більше за валовий фінансовий результат в 2018 році. А за останні два роки валовий прибуток виріс на 10378 тис. грн. (13,3 %).

На зміну фінансового результату від операційної діяльності найбільше вплинуло зменшення суми інших операційних витрат. Вона скоротилась протягом 2018-2020 років на 21305 тис. грн. (40,7 %), а за останні два роки, що аналізуються, падіння склало 14079 тис. грн. (31,21 %). Також за період, що аналізується, зменшилась сума інших операційних доходів на 25140 тис. грн. (45,6 %). В той же час на фінансові результати в 2018-2020 роках позитивно вплинула зміна адміністративних витрат на 5690 тис. грн. (29,5 %), витрат на збут на 7368 тис. грн. (36,0 %).

Фінансовим результатом до оподаткування ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» в 2020 був прибуток на суму 12028 тис. грн. За останні три роки він підвищився на 7726 тис. грн. (179,6 %), а за 2019-2020 роки – зріс на 7664 тис. грн. (175,6 %). Виплати податку на прибуток зменшили суму чистого прибутку ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» в 2020 році до 9657 тис. грн. Це на 6145 тис. грн. (175 %) більше, ніж в 2018 році та на 6091 тис. грн. (170,8 %) більше, ніж в 2019 році.

Наочно динаміка фінансових результатів ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» за 2018-2020 роки представлена на рис. 1.8.

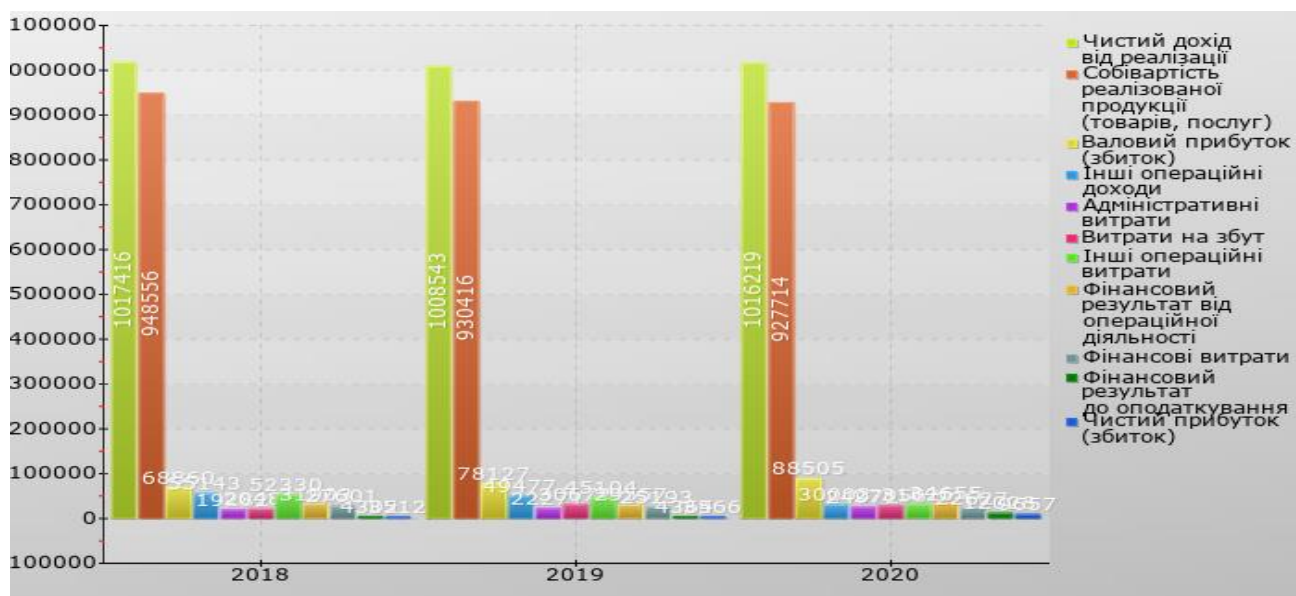


Рис. 1.8. Динаміка фінансових результатів ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» за 2018-2020 рр.

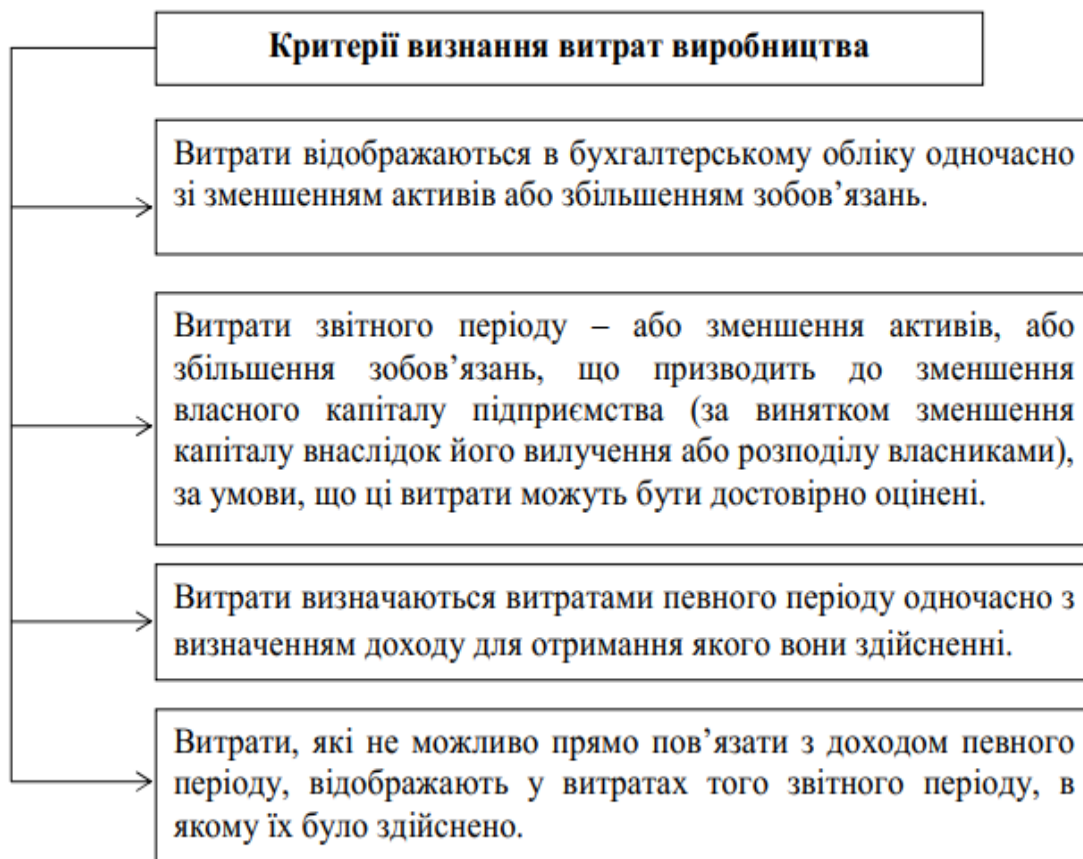
Джерело: узагальнено автором

Отже, за даними проведеного аналізу, фінансові результати діяльності ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» протягом 2018-2020 років можна оцінити позитивно. В 2020 році підприємство отримало чистий прибуток, сума якого зростає протягом всього періоду, що аналізується.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ

2.1. Завдання і роль системи обліку і контролю витрат на виробництво продукції

Як відомо, у відповідності до НП(С)БО 16 «Витрати» [18], «витратами – зменшення вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу» (рис. 2.1).



*Рис. 2.1. Критерії визнання витрат у відповідності до Н(П)СБО 16
«Витрати» [18]*

Сукупність витрат на виробництво продукції складають виробничу собівартість продукції.

Собівартість продукції – це грошовий вираз понесених витрат на підготовку виробництва, виробництво та реалізацію продукції. Собівартість характеризує ступінь використання всіх ресурсів підприємства, та, і рівень використання техніки, технології тощо.

Тому собівартість є важливим показником ефективності виробництва.

Отже, на нашу думку, «собівартість продукції» є самостійною категорією, яка виражає систему економічних взаємозв'язків між суб'єктами бізнесу у процесі виробництва і обігу продукції [6].

Собівартість продукції показує, в що обходиться підприємству продукція, що виробляється (рис. 2.2).

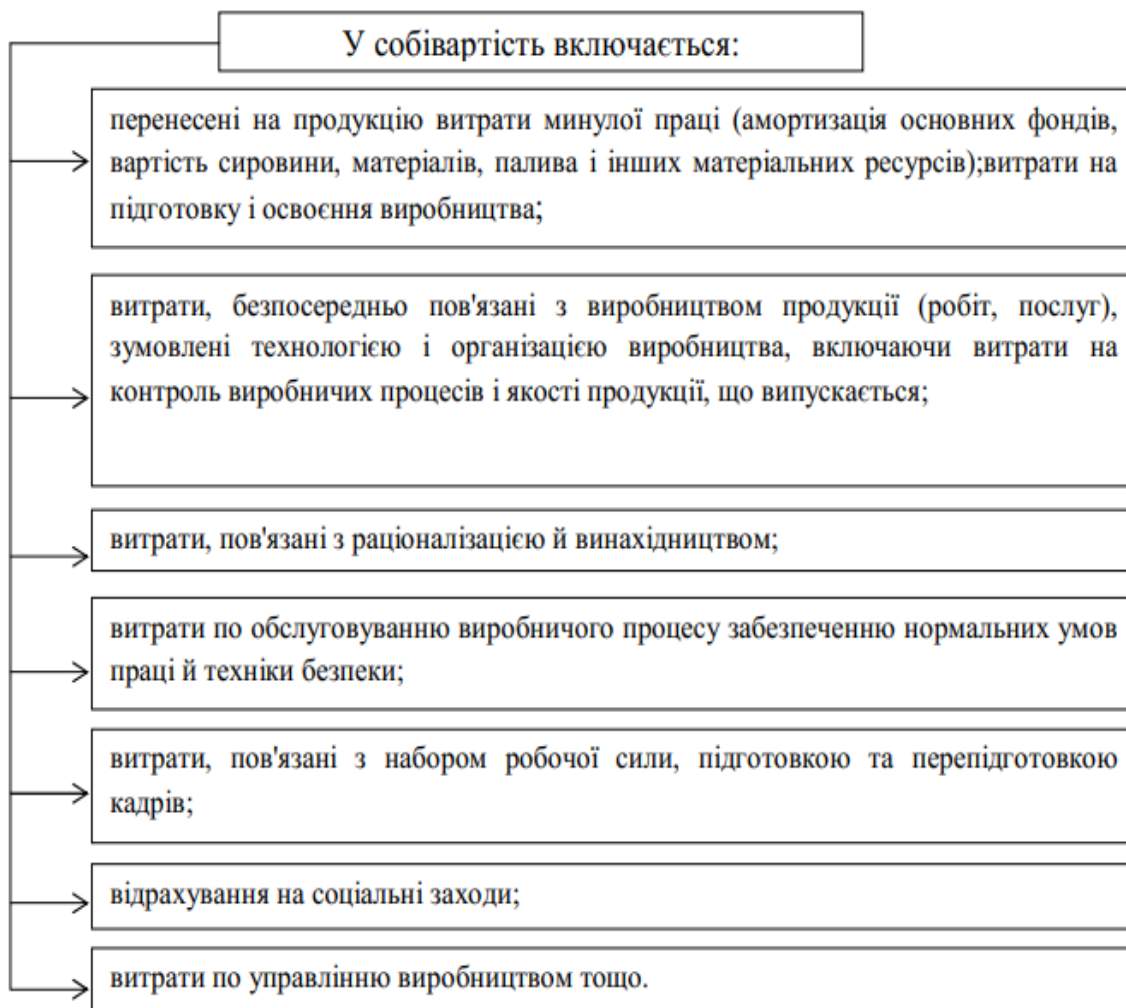


Рис. 2.2. Модель формування собівартості продукції [23]

Склад виробничої собівартості представлено на рис. 2.3.

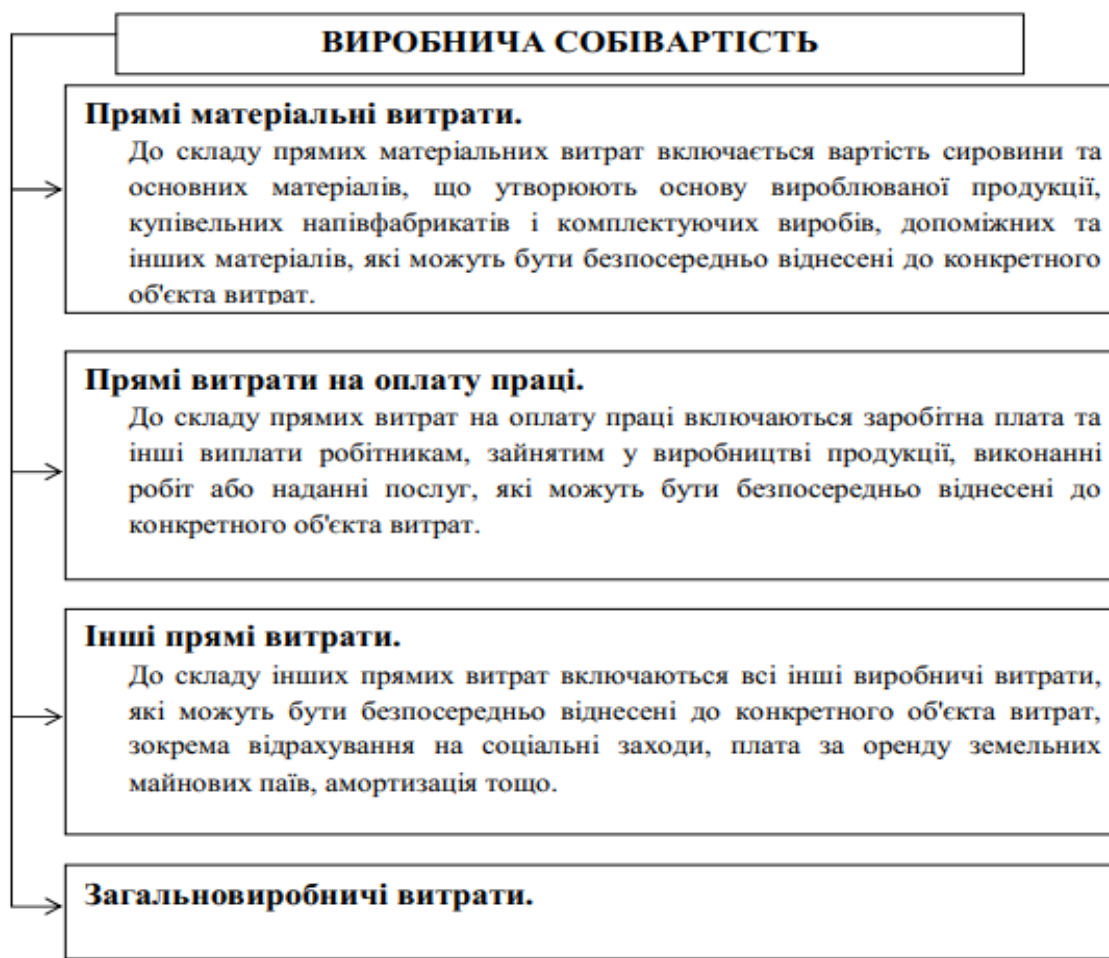


Рис. 2.3. Склад виробничої собівартості [6]

Основними завданнями обліку витрат на виробництво продукції є:

• □	забезпечення підприємства інформацією для прийняття обґрунтованих управлінських рішень; □
• □	здійснення моніторингу фактично проведених витрат у відповідності до їх нормативно-планових розмірів з метою виявлення відхилень і прийняття необхідних управлінських заходів; □
• □	обчислення собівартості виробленої продукції для визначення ціни готової продукції та розрахунку фінансових результатів; □
• □	проведення економічного аналізу результатів виробничої діяльності структурних підрозділів підприємства. □

Завдання внутрішнього контролю витрат на виробництво продукції наведені на рис. 2.4.

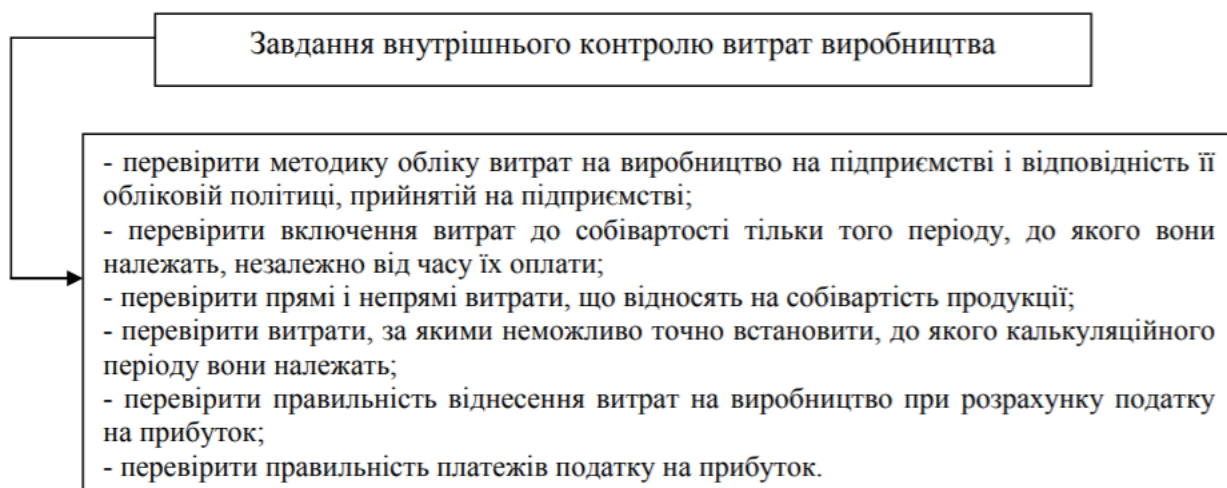


Рис. 2.4. Завдання внутрішнього контролю витрат на виробництво продукції [4]

Таким чином, врахування технологічних особливостей в процесі ведення обліку та контролю витрат на виробництво продукції дасть можливість забезпечувати своєчасною інформацією користувачів про кількість та вартість виробленої продукції для потреб управління.

2.2. Облік витрат на виробництво продукції

ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» використовує облік витрат з із застосуванням 8-го та 9-го класу рахунків.

В синтетичному обліку прямі витрати нагромаджуються за дебетом рахунку 23 «Виробництво» на основі даних аналітичного обліку і первинних документів, зокрема. Облік непрямих витрат здійснюють на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» [22].

На рис. 2.5 наведена модель що показує процес формування інформації на рахунку 23 «Виробництво».

Дебет	Рахунок 23 «Виробництво»	Кредит
Сальдо — витрати на незавершене виробництво на початок звітного періоду	· фактична собівартість готової продукції, виконаних робіт та послуг	
· операційні витрати		
· загальновиробничі витрати		
· втрати від браку продукції		
Оборот — витрати за місяць	Оборот — фактична собівартість готової продукції, виконаних робіт та послуг	
Сальдо — витрати на незавершене виробництво на кінець звітного періоду		

Рис. 2.5. Зміст господарських операцій, що відображаються за рахунком 23 «Виробництво»

Джерело: узагальнено автором

На підприємстві розробляють робочий план рахунків. У табл. 2.1. наведено робочий план рахунків з обліку витрат виробництва на ТОВ «Андрушівський маслосирзавод».

Таблиця 2.1

Робочий план рахунків з обліку витрат виробництва на
ТОВ «Андрушівський маслосирзавод»

Синтетичний рахунок		Субрахунок	
№	назва	№	Назва
23	Виробництво	231	Виробництво масла солодковершкове селянське «Золотава», 73%
		232	Виробництво спреда солодковершкове «Золотава» Екстра, 82,0%
		233	Виробництво продукту молоковмісний сирний «Гауда» брусковий
		234	Виробництво сиру твердого «Дуплет» брусковий і т.д.

При відображенні прямих витрат складають бухгалтерські записи:
на суму прямих матеріальних витрат:

Дт 80 «Матеріальні витрати»

Кт 20 «Виробничі запаси» 350 235 грн.

Дт 23 «Виробництво»

Кт 80 «Матеріальні витрати» 350 235 грн.

на суму прямих витрат на оплату праці:

Дт 81 «Витрати на оплату праці»

Кт 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» 294 820 грн.

Дт 23 «Виробництво»

Кт 81 «Витрати на оплату праці» 294 820 грн.

на суму нарахування на заробітну плату:

Дт 82 «Відрахування на соціальні заходи»

Кт 65 «Розрахунки за страхуванням» 64 860 грн.

Дт 23 «Виробництво»

Дт 82 «Відрахування на соціальні заходи» 64 860 грн.

Особливістю організації виробництва на молокопереробних підприємствах є те, що значну частину витрат неможливо прямо ідентифікувати з конкретним продуктом. Основною складовою непрямих витрат є загальновиробничі, які в структурі витрат молокопереробних підприємств займають близько 20 %.

До непрямих витрат відносяться загальновиробничі витрати. До складу таких витрат на ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» належать матеріали, що використані для обслуговування та ремонту виробничого обладнання, амортизація, вартість послуг енергопостачання, опалення приміщень, послуги водопостачання тощо.

Синтетичний облік по узагальненню інформації про загальновиробничі витрати ведеться на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». За дебетом рахунка 91 «Загальновиробничі витрати» відображаються суми визнаних у звітному періоді витрат, які згідно з НП(С)БО 16 «Витрати» [18] можуть бути класифіковані як загальновиробничі витрати.

Загальновиробничі витрати не в повному обсязі списуються на витрати виробництва, а поділяються на змінні та постійні, крім того постійні витрати поділяються на постійні розподілені та нерозподілені. Базою розподілу постійних загальновиробничих витрат є нормальна потужність підприємства. Змінні

загальновиробничі витрати в повному обсязі списуються на витрати виробництва, постійні розподілені загальновиробничі витрати також списуються на витрати виробництва, а постійні нерозподілені загальновиробничі витрати – на собівартість реалізації [18].

До постійних загальновиробничих витрат відносяться витрати підприємства, які не змінюються але майже не змінюються від зміни обсягів діяльності підприємства. До змінних непрямих витрат належать витрати, що змінюються пропорційно зміні обсягу виробництва. До таких витрат належать витрати по електроенергії виробничого устаткування, водопостачання.

Зведений облік витрат виробництва – це методика і техніка узагальнення всіх виробничих затрат підприємства і виявлення тієї їх частки, яка відноситься до виробництва продукції. Всі витрати, які відносяться до витрат за статтями калькуляції у своїй сукупності становлять собівартість продукції. Організація зведеного обліку витрат виробництва наведена на рисунку 2.6.

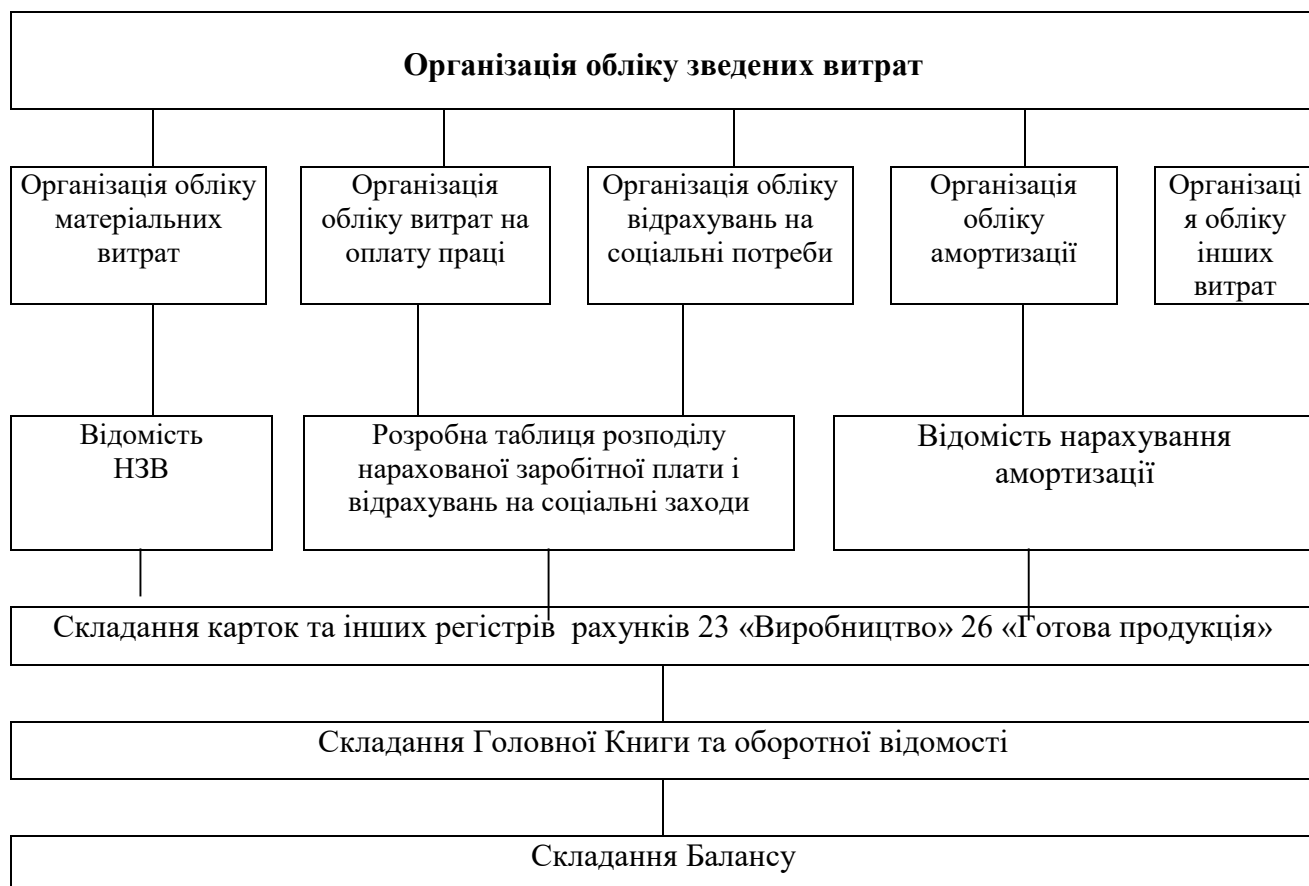


Рис. 2.6. Організація зведеного обліку витрат на виробництво продукції

Джерело: узагальнено автором

Таким чином, виготовлення готової продукції пов'язане з відповідними витратами, які в подальшому формують її собівартість.

В обліку готову продукцію оцінюють за обліковими цінами. На ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» такими цінами є ціна реалізації одиниці продукції без урахування податку на додану вартість.

У кінці місяця загальну кількість випущеної продукції оцінюють за фактичною собівартістю.

При розрахунку собівартості виготовленої продукції на ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» враховується вартість незавершеного виробництва (НЗВ) на початок і кінець звітного періоду.

Наявність незавершеного виробництва зазначається в акті інвентаризації незавершеного виробництва, яка проводиться постійно діючою комісією. Шляхом огляду визначається перелік продукції, яка не дійшла кінцевої стадії виготовлення. Начальник цеху у акті вказує на якому етапі зупинилось виготовлення продукції. Далі на підставі цього акту бухгалтер проводить розцінку незавершеного виробництва і складається в автоматичному режимі відомість незавершеного виробництва, де зазначається вартість незавершеного виробництва на початок та кінець звітного періоду. Залишки незавершеного виробництва є сальдо по рахунку 23 «Виробництво». Ці дані використовуються для розрахунку собівартості продукції, що надійшла з виробництва на склад. До вартості НЗВ на початок звітного періоду додається сума витрат, які підприємство здійснило за звітний період і віднімається вартість незавершеного виробництва на кінець звітного періоду, що відображається у зведеній відомості незавершеного виробництва на перше число наступного місяця.

Таке узагальнення витрат, пов'язаних з виробництвом продукції здійснюється по закінченні звітного періоду. Після чого проводиться порівняння фактичної собівартості готової продукції та її вартості за обліковими цінами.

Після того, як бухгалтер визначає фактичну собівартість продукції, порівнюється загальний підсумок оприбуткованої продукції за обліковими цінами

та за фактичною собівартістю. При встановленні відхилення складаються відповідні бухгалтерські проводки.

Облік готової продукції здійснюють на рахунку 26 «Готова продукція», механізм формування інформації на якому представлено на рис. 2.7.



Рис. 2.7. Механізм формування інформації на рахунку 26 «Готова продукція» [22]

Оприбуткування готової продукції на склад з виробництва на підставі приймально-здавальної накладної за обліковими цінами відображається проводкою:

Дт 26 «Готова продукція»

Кт 23 «Виробництво» 648 458 грн.

Продаж готової продукції відбувається, як правило, на підставі господарських договорів. При реалізації продукції складають первинні документи: накладні, рахунки-фактури, рахунки, податкові накладні, товарно-транспортні накладні.

Регістром аналітичного обліку готової продукції на ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» є оборотно-сальдова відомість, яка містить інформацію про номенклатурний номер; найменування продукції; одиницю виміру; ціну за одиницю продукції; а також дані про залишки, надходження та вибуття продукції

протягом місяця у натуральних та вартісних показниках. У оборотній відомості залишки продукції у вартісному вимірнику наводяться за обліковими цінами.

Регістром синтетичного обліку наявності та руху готової продукції на ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» є аналіз рахунку 26 «Готова продукція», журнал і відомість по рахунку 26, що формується в автоматичному режимі 1С:Бухгалтерія.

Інформація про витрати операційної діяльності формується у Звіті про фінансові результати» (ф. №2). Інформація, відображена у другому розділу Звіту, використовується для проведення аналізу структури витрат за елементами (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Витяг зі Звіту про фінансові результати щодо формування інформації по витратах

II. Елементи операційних витрат

Стаття	Код рядка	Зміст (порядок розрахунку)	Джерело інформації	
			застосування 9 класу рахунків	застосування 8 і 9 класів рахунків
Матеріальні витрати	2500	Відображають матеріальні витрати, понесені підприємством на виробництво продукції	Оборот за проведенням: Д-т 23, 91, 92, 93, 94 К-т 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27	Дебетовий оборот рахунку 80 «Матеріальні витрати»
Витрати на оплату праці	2505	Тут мають опинитися всі витрати на оплату праці за звітний період	Оборот за проведенням: Д-т 23, 91, 92, 93, 94 К-т 66	Дебетовий оборот рахунку 81 «Витрати на оплату праці»
Відрахування на соціальні заходи	2510	Показують нарахування єдиного соціального внеску на заробітну плату, здійсненні до Пенсійного фонду	Оборот за проведенням: Д-т 23, 91, 92, 93, 94 К-т 65	Дебетовий оборот рахунку 82 «Відрахування на соціальні заходи»
Амортизація	2515	У рядку відображають нараховану за звітний період амортизацію на необоротні активи	Оборот за проведенням: Д-т 23, 91, 92, 93, 94 К-т 13	Дебетовий оборот рахунку 83 «Амортизація»
Інші операційні витрати	2520	Заносять усі витрати, що обминули попередні рядки цього розділу	Невраховані вище витрати за оборотами рахунків 23, 91, 92, 93, 94	Дебетовий оборот рахунку 84 «Інші операційні витрати»
Разом	2550	2500+2505+2510+2515+2520		

Отже, на підставі первинних документів ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» облік витрат далі здійснює у програмі 1С:Бухгалтерія.

2.3. Система та інструменти контролю витрат процесу виробництва

В сучасному середовищі для досягнення і збереження конкурентоспроможності підприємствам необхідно здійснювати аналіз функціонування підприємства. Важливим елементом такого аналізу є аналіз витрат, суть якого зводиться до того, щоб дослідити власну внутрішню структуру витрат підприємства з метою порівняння її з витратами конкурентів.

Аналіз витрат доцільно проводити, дотримуючись етапів, які представлено на рис. 2.8.

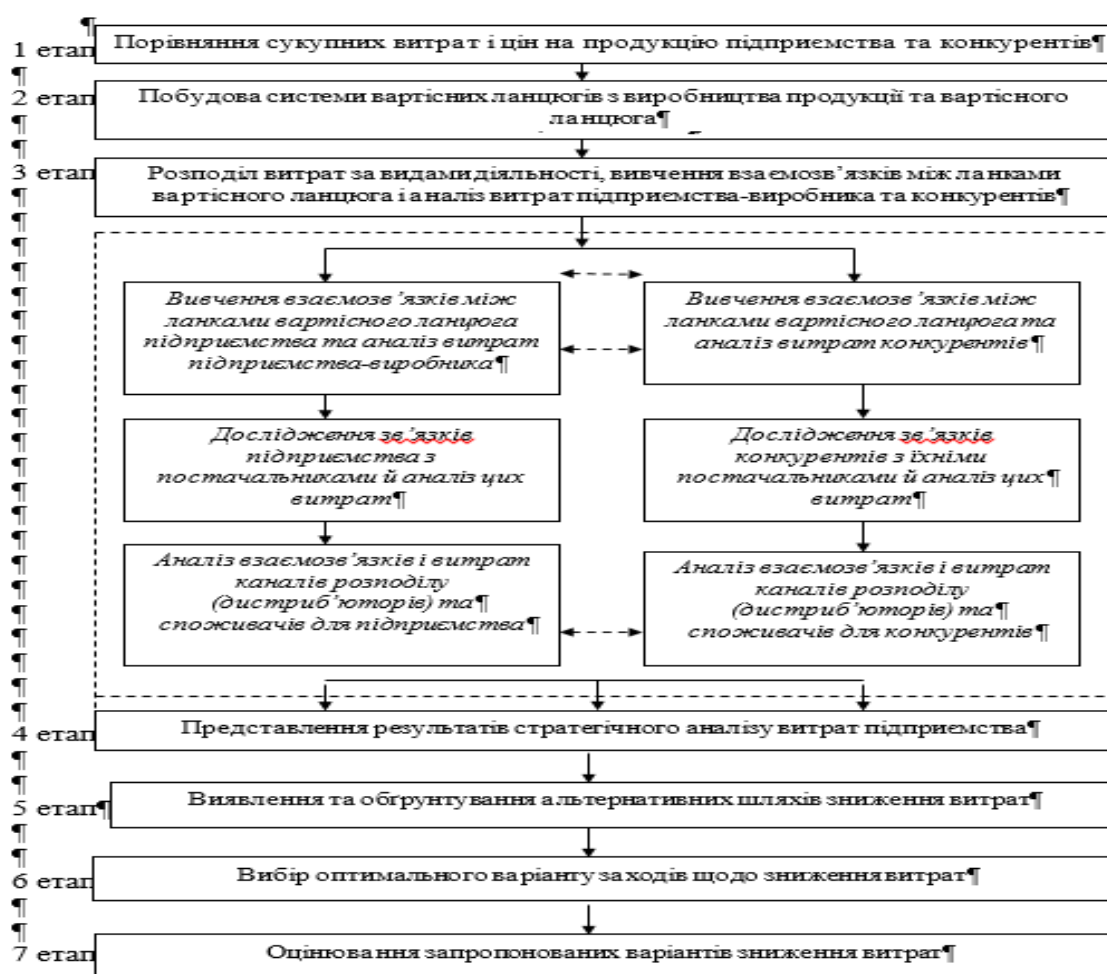


Рис. 2.8. Послідовність етапів аналізу витрат підприємства

Джерело: узагальнено автором

На першому етапі аналізу потрібно визначити загальний обсяг витрат на виробництво та їх динаміку порівняно з попередніми періодами (рис. 2.9).

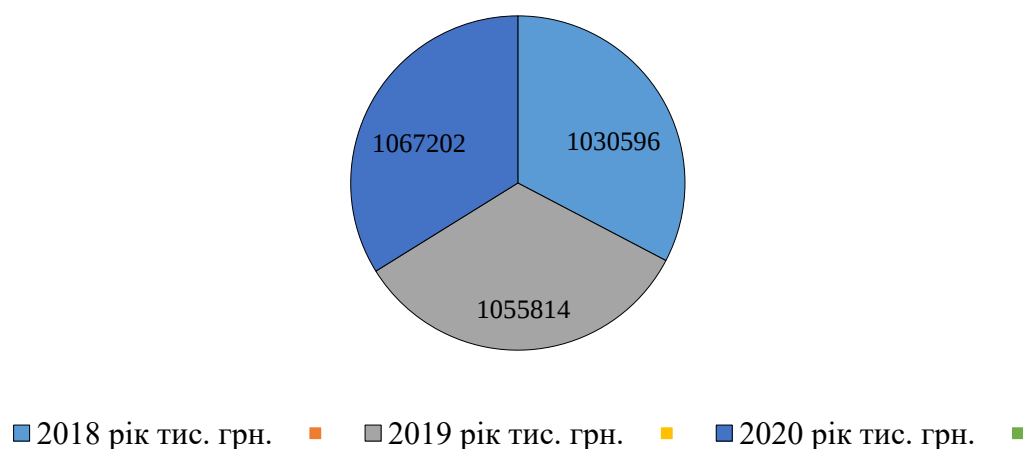


Рис. 2.9. Динаміка витрат на виробництво продукції ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» за 2018-2020рр.

Джерело: узагальнено автором

На досліджуваному підприємстві витрати на виробництво у 2018 році склали 1030596 тис. грн., у 2019 – 1055814 тис. грн. та в 2020 році – 1067202 тис. грн., тобто простежується тенденція до зростання витрат.

Таблиця 2.3

Аналіз структури витрат на виробництво за елементами витрат по ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» за 2018-2020 рр.

Найменування елемента витрат	2018 рік		2019 рік		2020 рік		Відхилення 2020р. до 2018р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	% (рази)
Матеріальні витрати	877969	85,2	887951	84,1	902304	84,5	24335	102,8
Витрати на оплату праці	38553	3,7	47137	4,5	50703	4,7	12150	131,5
Відрахування на соціальні заходи	7565	0,7	10547	1,0	11273	1,0	3708	149,0
Амортизація	24127	2,3	25957	2,5	25296	2,4	1169	104,8
Інші операційні витрати	82382	8,0	84222	8,0	77626	7,3	-4756	94,2
Разом	1030596	100,0	1055814	100,0	1067202	100,0	36606	103,6

Джерело: узагальнено автором

Проаналізувавши складові елементів операційних витрат за 2018-2020 рр. (табл. 2.3), важливо відмітити їх збільшення на 36606 тис. грн. або на 3,6 %, це

відбулося за рахунок збільшення суми матеріальних витрат на 24335 тис. грн, або на 2,8%, суми витрат на оплату праці на 12150 тис. грн, або на 31,5 %, суми відрахувань на соціальні заходи на 3708 тис. грн, або на 49,0 % та амортизації на 1169 тис. грн на 4,8 %.

Отже, витрати виробництва є важливою обліково-аналітичною категорією, що впливає на величину отриманого прибутку. Здійснення суттєвого контролю витрат на виробництво продукції з метою зниження їх величини є важливим завданням системи управління ними [8].

Процес проведення контролю витрат на виробництво продукції досягається шляхом використання методів, представлених на рис. 2.10.

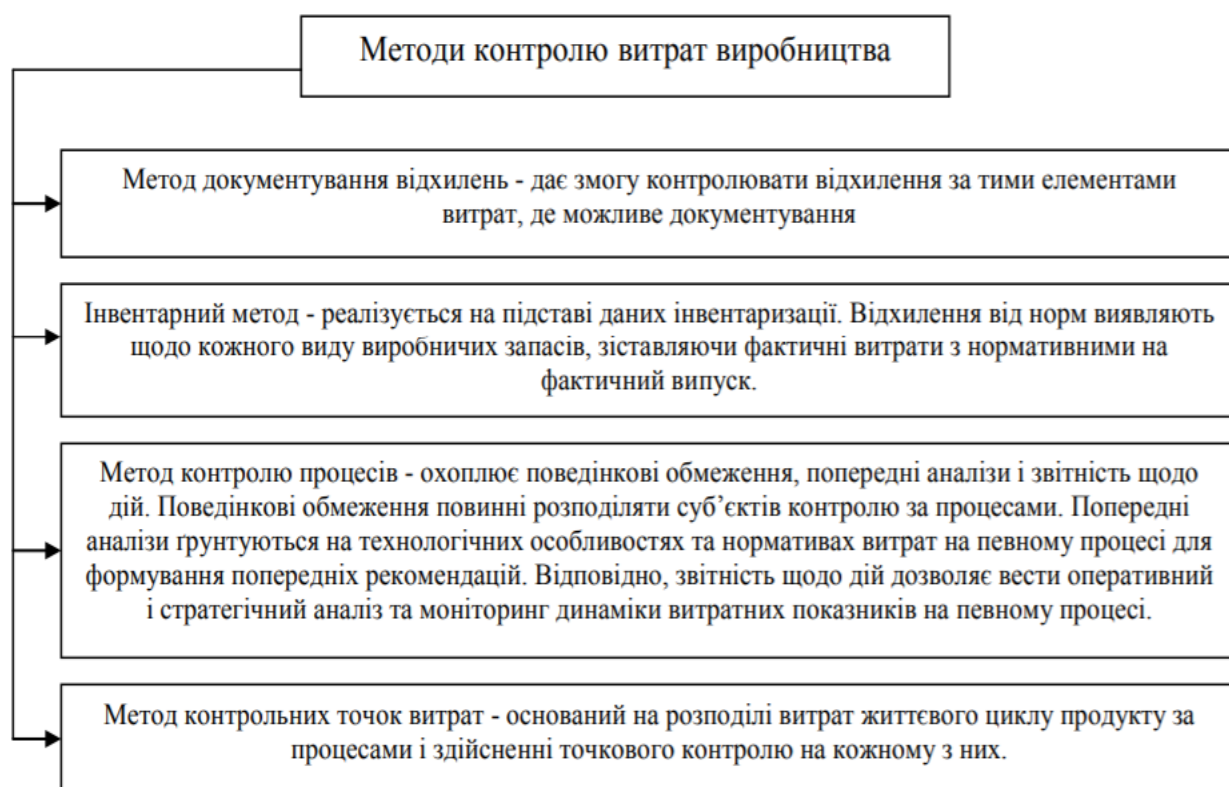


Рис. 2.10. Методи контролю витрат на виробництво продукції [9]

Під час проведення контролю важливу увагу слід приділяти порядку формування та обліку собівартості виробництва [8]. Контроль покликаний допомагати керівництву підприємств реалізувати цілі сталого розвитку шляхом формування інформаційного забезпечення та участі у процесі управління [3].

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і розв'язання наукового завдання щодо системи обліку і контролю витрат на виробництво продукції підприємств молокопереробної галузі. Викладені результати полягають у наступному :

1. Встановлено, що витрати потрібно розглядати як сукупність понесених витрат для виготовлення продукції та не можна розглядатися окремо від таких п прибутку і доходу – ключових показників ефективної роботи підприємства.

2. Позитивна господарська діяльність підприємства визначається ефективною системою управління, яка ґрунтується на суттєвому інформаційному забезпеченні. При цьому, облік витрат, як елемент управління, дає можливість контролю, оцінювання та моделювання витрат та забезпечує ефективність управлінських рішень.

3. Для побудови системи обліку витрат та калькулювання собівартості на підприємствах молокопереробної промисловості необхідно чітко визначити та затвердити наявні об'єкти обліку витрат та об'єкти калькулювання. Вважаємо за доцільне розмежовувати об'єкти обліку витрат від об'єктів калькулювання.

4. Процес організації бухгалтерського обліку й складання звітності на підприємстві здійснюється відповідно до Наказу про облікову політику підприємства. Відповідальність за впровадження та дотримання облікової політики підприємства покладено на головного бухгалтера.

5. Домінантою визначення собівартості продукції є економічно обґрунтована класифікація витрат на виробництво продукції. На ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» застосовують групування витрат для визначення собівартості виробленої продукції за статтями витрат, як: витрати на матеріальні ресурси; витрати на оплату праці з нарахуваннями; інші витрати; непрямі витрати.

6. Підставою для обліку фактичних витрат на виробництво продукції є належно організований первинний облік споживання елементів виробництва.

Найбільшу частину в собівартості молокопереробної продукції складають матеріальні витрати, тому важливим елементом ціленаправленого та економного використання їх на молокопереробних підприємствах виступає документальне оформлення руху, з метою удосконалення якого запропоновано оперограму руху первинних документів за центрами відповідальності.

7. Аналіз складових елементів операційних витрат за 2018-2020 рр., важливо відмітити їх збільшення на 36606 тис. грн. за рахунок збільшення суми матеріальних витрат на 24335 тис. грн.; суми витрат на оплату праці на 12150 тис. грн.; суми відрахувань на соціальні заходи на 3708 тис. грн. та амортизації на 1169 тис. грн.

8. Доведено, що витрати виробництва є важливою обліково-аналітичною категорією, що впливає на величину отриманого прибутку. Здійснення суттєвого контролю витрат на виробництво продукції з метою зниження їх величини є важливим завданням системи управління ними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрющенко І. Є., Сидоренко А. О. Проблеми оптимізації витрат на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9526>
2. Бабицький А. Ф. Методологія аналізу економічних процесів і управління: навч. посіб. для вузів. Київ : МАУП, 2003. 128с.
3. Бондаренко Н. М. Гудзь В. С. Теоретичні засади організації внутрішньогосподарського контролю витрат виробництва у сільськогосподарських підприємствах. *Наук. вісн. Ужгородського нац. ун-ту*. 2017. Вип. 12, ч. 1. С. 51-54
4. Бутинець Т. А. Внутрішній контроль: елементи організації системи. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. Житомир : ЖДТУ, 2011. Вип. 2 (11). С. 24-29.
5. Вигівська І. М. Бухгалтерський облік продукції вітчизняних молокопереробних підприємств: проблемні питання. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/98/1/16.pdf>
6. Гладких Т. В. Фінансовий облік в схемах і таблицях : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 479 с.
7. Голов С. Ф. Управлінський облік навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури. 2018. 400 с.
8. Євлах В. С. Внутрішній контроль в управлінні витратами виробництва. URL: <https://www.sworld.com.ua/konferm3/195.pdf>
9. Ковалюк О. М., Колібаба О. А. Контроль витрат на виробництво молочної продукції в системі управлінського обліку в Україні. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2014. № 794. С. 263-267.

10. Козак В.Г. Визначення поняття «витрати» та їх оцінка. *Реформування економіки України: стан та перспективи* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 26–27 лист. 2009 р. Київ : МІБО КНЕУ, 2009. С. 129–131.

11. Колібаба О. А. Облік і аналіз виробничих витрат у системі управління молокопереробними підприємствами України : дис. ... канд. екон. наук. : 08.00.09 / Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2015. 218с.

12. Кравченко О. В., Леоненко К. О. Проблеми організації обліку витрат виробництва. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 25. С. 841-846

13. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Рудич А. І. Теоретичні основи управління витратами підприємства. *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво*. 2020. №4(115). С. 140-147

14. Мельничук М. О., Грінько О. О. Теоретико-методологічні основи управління витратами при формуванні обліково-аналітичного забезпечення підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>

15. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : Наказ Міністерства промислової політики України від 09.07.07 р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07#Text>

16. Мошковська О. А. Класифікація витрат та їх облік на підприємствах молокопереробної промисловості. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 5(22). С. 258-265

17. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Мін-ва фінансів України від 07 лют. 2013 р. №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

18. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Мін-ва фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

19. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

20. Панадій О. П. Методичні розробки для цілей управлінського обліку в сільському господарстві й інших галузях економіки України: порівняння та критики. *Облік і фінанси*. 2014. № 4(66). С. 47-53

21. Пилипенко А. А. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань : монографія / А. А. Пилипенко, І. П. Дзьобко, О. В. Писарчук; за заг. ред. докт. екон. наук, доцента А. А. Пилипенка. Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. 344 с.

22. План рахунків бухгалтерського обліку у визначеннях та схемах : навчально-наочний посібник / Ю. С. Цаль-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Т. С. Гайдучок [та ін.] Житомир : Рута, 2019. 212 с.

23. Плешонкова Л. Виробнича собівартість і калькулювання промислової продукції. 2014. № 7. С. 34-41

24. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755 / Верх. Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

25. Подолянчук О. А. Облік в системі управління витратами. *Ефективна економіка*. 2018. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6461>.

26. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 груд. 2017 р. № 2258 / Верх. Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>

27. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 07 лип. 1999 р. № 996 / Верх. Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

28. Про інвентаризацію активів та зобов'язань : Положення від 02 верес. 2014 р. №879. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

29. Скрипник М. І., Вигівська І. М. Облікова регламентація планування та калькулювання собівартості продукції на молокопереробних підприємствах. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 1(2). С. 350-355

30. Сопко В., Овсяук Н. Облік витрат на соціальний захист працівників підприємства. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. № 2 (91). С. 108—125.

31. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посібник. Київ : Знання, 2016. 663 с.

32. Ткаль Я. С. Витрати на виробництво як економічна категорія та їх регулювання при веденні обліку. URL: <http://surl.li/avojs>

33. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2002. 656 с.

ДОДАТКИ